

Sikkerheds- og menneskerettighedsforhold mv. i Tjetjenien

Rapport fra fact-finding mission til Moskva

24. maj – 1. juni 2005

København, August 2005

Udlændingestyrelsen
Ryesgade 53
2100 København Ø
Telefon: 35 36 66 00
Hjemmeside: www.udlst.dk
E-mail: dok@udlst.dk

Oversigt over fact finding-rapporter udgivet i 2004 and 2005

Fact-finding mission til Amman vedrørende asylrelevante forhold i **Irak**

Januar 2004: 1

Human rights and security in central and southern **Somalia**

Marts 2004 : 2

Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i **Afghanistan**

In English: The political conditions, the security and human rights situation in **Afghanistan**

Juni 2004 : 3

Politiske forhold og menneskerettighedsforhold mv. i **Libyen**

November 2004 : 4

Joint British Danish Fact Finding Mission to Baghdad and Amman on Conditions in **Iraq**

November 2004 : 5

Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, **Nigeria**

January 2005 : 1

Om visse forbrydelser og straffe i Iran, Rapport fra fact finding mission til Teheran og Ankara

April 2005: 2

Rapport om forhold for personer med tilknytning til det tidligere Habyarimana-styre i Rwanda

Maj 2005: 3

Rapport om familieret og dokumenter i Rwanda, Fact-finding mission til Kigali, Ruhengeri og Butare, Rwanda

Maj 2005: 4

Rapport fra fact-finding mission til Bujumbura, **Burundi**

Juni 2005 : 5

Forces Nationales de Libération (FNL), Rapport fra fact finding mission til Bujumbura, **Burundi**

Juni 2005 : 6

Sikkerheds- og menneskerettighedsforhold mv. i **Tjetjenien** Rapport fra fact-finding mission til Moskva

August 2005: 7

Indholdsfortegnelse

Rapport fra fact-finding mission til Moskva 24. maj – 1. juni 2005.....	1
1. Baggrund for missionen	4
2. Kilder	5
3. Indledning	7
3.2 Den politiske og økonomiske situation.....	8
4. Konfliktens parter	10
4.1 Russiske føderale styrker	10
4.2 Tjetjenske sikkerhedsstyrker (Ramzan Kadyrov's styrker).....	10
4.3 Tjetjenske oprørere	12
4.3.1 Terroraktioner	14
5. Menneskerettighedssituationen i Tjetjenien.....	15
5.1 Forsvindinger - russiske føderale styrker.....	16
5.2 Forsvindinger - tjetjenske sikkerhedsstyrker (Ramzan Kadyrov's styrker).....	17
5.3 Forsvindinger - tjetjenske oprørere	18
5.4 Ofre for forsvindinger	19
5.5 Omfanget af forsvindinger	20
5.6 Filtreringslejre og uofficielle fængsler.....	20
5.7 Særligt udsatte grupper	21
6. Beskyttelse mod og retsforfølgning af myndighedsstyrker	22
6.1 Retsforfølgning	22
7. Retsforfølgning af tjetjenske oprørere mv.	24
7.1 Amnesti	25
8. Sager indbragt for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.....	26
9. Interne flygtninge og internt flugtalernativ (IFA).....	27
9.1 Tilbagevenden til Tjetjenien	27
9.2 Registrering	29
10. Dokumenter.....	32
10.1 Indenrigspas	32

10.1.1 Betingelser for udstedelse	33
10.1.2 Oplysninger der fremgår af passet	33
10.1.3 Gyldighed.....	34
10.2 Udenrigspas.....	34
10.2.1 Betingelser for udstedelse	35
10.2.2 Oplysninger der fremgår af passet	35
10.2.3 Gyldighed.....	36

1. Baggrund for missionen

Der foreligger et meget omfattende baggrundsmateriale vedrørende situationen i Tjetjenien, ikke mindst hvad angår menneskerettighedssituationen.

Dette baggrundsmateriale indgår i behandlingen af asylansøgninger fra russiske statsborgere fra Tjetjenien. En betragtelig del af det samlede antal asylansøgninger i Danmark indgives af russiske statsborgere. Af denne gruppe har størstedelen de seneste år været tjetjenere.

På trods af det omfattende baggrundsmateriale besluttede Udlændingestyrelsen i 2005 i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp at gennemføre en fact-finding mission til Moskva. Hensigten med missionen var at indsamle yderligere baggrundsplysninger til brug for behandlingen af asylansøgninger fra russiske statsborgere fra Tjetjenien.

Med missionen ønskede man at belyse nogle udvalgte problemstillinger, herunder:

- de tjetjenske oprøreres rolle og aktiviteter i konflikten
- de lokale tjetjenske sikkerhedsstyrkers rolle og aktiviteter i konflikten
- retsforfølgning og evt. forfølgelse af politisk og militært aktive tjetjenere eller deres familie
- tjetjeneres mulighed for at tage ophold andetsteds i Den Russiske Føderation
- pasforhold

Denne rapport er således ikke et forsøg på at beskrive situationen i Tjetjenien i sin helhed, men derimod at belyse en række specifikke problematikker, der har relevans for asylsagsbehandlingen i Danmark.

Delegationen bestod af to medarbejdere fra Udlændingestyrelsen og en medarbejder fra Dansk Flygtningehjælp. Missionen blev afviklet mellem 24. maj og 1. juni 2005.

Delegationen modtog i forbindelse med forberedelse og afvikling af missionen stor assistance fra den danske ambassade i Moskva. I forbindelse med forberedelsen fik delegationen også råd og vejledning fra det danske generalkonsulat i Skt. Petersborg.

2. Kilder

Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp identificerede inden missionen en række kilder, som man ønskede at konsultere i Moskva. Derudover bistod den danske ambassade i Moskva med at identificere yderligere en række kilder.

Delegationen afholdt møder med russiske myndigheder, diplomatiske kilder, russiske og internationale organisationer, herunder menneskerettighedsorganisationer. Delegationen afholdt alene møder med et mindre antal russiske myndigheder. Delegationen anmodede uden held om et møde med en repræsentant for den russiske præsidents befuldmægtigede for det sydlige føderale distrikt. Hvor russiske myndigheders synspunkter ikke fremkom ved møderne, er myndighedernes synspunkter søgt reflekteret via officielle udtalelser mv.

Delegationen havde også ønsket et møde med den tjetjenske regerings repræsentation i Moskva. Det blev imidlertid først imødekommet på missionens sidste dag, hvorfor delegationen ikke havde mulighed for at gennemføre mødet af tidsmæssige årsager.

Nogle af de konsulterede kilder ønskede ikke at lade deres oplysninger indgå i rapporten. Disse kilder har imidlertid alligevel givet et væsentligt bidrag til delegationens generelle forståelse af relevante problemstillinger.

Nedenfor følger en kort beskrivelse af udvalgte kilder, der kan være mindre velkendte for læseren.

Memorial er en russisk menneskerettighedsorganisation, der officielt blev etableret i 1992. Et af Memorials væsentligste fokusområder er dokumentation af menneskerettighedssituationen i Rusland. Organisationen har adskillige menneskerettighedsobservatører i Tjetjenien og har udgivet en lang række rapporter om aspekter af menneskerettighedssituationen i republikken. Memorial var i 2004 blandt modtagerne af ”Rights Livelihood Award”, der uddeles i den svenske rigsdag og ofte omtales som ”den alternative Nobel Pris”.

Civic Assistance Committee er en russisk menneskerettighedsorganisation. Den blev grundlagt i 1990 og arbejder primært med assistance til interne flygtninge i Den Russiske Føderation, med hensyn til eksempelvis adgang til lægehjælp, bolig, uddannelse mv. Organisationens leder Svetlana Gannushkina, der tidligere har arbejdet for Memorial, er også medlem af den russiske præsidents menneskerettighedskommission.

Moscow Helsinki Group er Ruslands ældste menneskerettighedsorganisation. Den var allerede aktiv fra slutningen af 70'erne som medlem af ”The International Helsinki Federation for Human Rights”. Organisationens primære fokus er at overvåge menneskerettighedssituationen i Rusland og fremme civilsamfundet. Den arbejder i vid udstrækning med menneskerettighedsforhold i Tjetjenien, og medarbejdere fra organisationen rejser ofte til Tjetjenien for at indsamle oplysninger.

Chechen Justice Initiative (også kaldt Chechen Justice Project) er en russisk søsterorganisation til den hollandske menneskerettighedsorganisation Stitching Russian Justice Initiative. Organisationen yder juridisk bistand til ofre eller familiemedlemmer til ofre for menneskerettighedskrænkelser i Tjetjenien, herunder anmeldelser til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Organisationen har kontorer i Moskva og Nazran, Ingusjetien. Den fokuserer bl.a. på at promovere retsforfølgning af personer, der har begået overgreb imod civile tjetjenere. Blandt organisationens donorer findes bl.a. den tyske, franske, norske og hollandske stat.

Ministeriet for regional udvikling i Den Russiske Føderation er bl.a. ansvarlig for genopbygningsindsatsen i Tjetjenien og medvirker også i arbejdet med den statslige kompensationsordning for tjetjenere, der har lidt tab af ejendom mv. i forbindelse med konflikten i Tjetjenien.

Den føderale migrationstjeneste er den overordnede udlændingemyndighed i Den Russiske Føderation og således også ansvarlig for behandlingen af asylansøgninger. Desuden er migrationstjenesten bl.a. ansvarlig for registrering af tjetjenere som internt fordrevne (IDP's) og den russiske stats nødhjælpsprogrammer til denne gruppe.

Ombudsmanden for Den Russiske Føderation Vladimir Lukin er den centrale ombudsmand i landet. Der findes 29 regionale ombudsmænd i Den Russiske Føderation. Selvom Lukin overordnet er ombudsmand for Den Russiske Føderation, beskæftiger han sig med situationen i Tjetjenien og har jævnligt udtalt sig om bl.a. menneskerettighedssituationen. Ombudsmanden har nedsat en ekspertgruppe, hvor bl.a. Civic Assistance er repræsenteret.

Delegationen ville meget gerne have konsulteret Human Rights Watch's Moskva-afdeling, der betragtes som en af de væsentlige observatører af menneskerettighedssituationen i Tjetjenien. På grund af rejseaktivitet havde Human Rights Watch imidlertid ikke mulighed for at afholde møde med delegationen.

Delegationen konsulterede ligeledes to diplomatiske kilder og en lokal juridisk kilde. Disse kilder ønskede at forblive anonyme. De to diplomatiske kilder er i rapporten refereret som henholdsvis "en diplomatisk kilde (1)" og "en diplomatisk kilde (2)".

3. Indledning

I 1996 indgik russiske føderale myndigheder og tjetjenske oprørere en fredsaftale. Aftalen var den formelle afslutning på to års krigshandlinger mellem russiske føderale styrker og tjetjenske oprørere, efter at russiske føderale styrker i 1994 havde iværksat en militær offensiv i Tjetjenien. Offensiven blev iværksat af de føderale styrker for at genoprette føderal myndighed som følge af Tjetjeniens unilaterale selvstændighedserklæring i 1992.

Den væbnede konflikt og fredsaftalen førte ikke til en afklaring af spørgsmålet om Tjetjeniens fremtidige status i forhold til Den Russiske Føderation.

I perioden 1996 – 1999 (mellem det, der ofte omtales 1. tjetjenske krig og 2. tjetjenske krig) var den tidligere leder af de tjetjenske styrker, Aslan Maskhadov blevet valgt som præsident i Tjetjenien. Maskhadov erklærede sin støtte til Tjetjeniens krav om selvstændighed, og der indførtes elementer af islamisk lov i republikken, hvis befolkning primært er sunni-muslimere.

Situationen i Tjetjenien blev i stigende grad ustabil. Det skyldtes bl.a. talrige bortførelser og angreb på lokale myndigheder, som blev tilskrevet tjetjenske oprørere, som var imod fredsaftalen med Rusland. Blandt andre blev den russiske præsident Boris Jeltsins personlige udsending bortført.

Præsident Maskhadovs reelle myndighed i Tjetjenien syntes at være vigende. Samtidig var der tegn på, at militante islamiske grupperinger, angiveligt med forbindelser til Osama bin Laden, i stigende grad var involveret i volden i Tjetjenien.

I september 1999 rykkede russiske føderale styrker igen ind i Tjetjenien. Den direkte anledning var, at militante oprører fra Tjetjenien, under ledelse af den tjetjenske oprører Shamil Basajev og al-Kattab, i august samme år var rykket ind i naborepublikken Dagestan med det erklærede mål at indlede hellig krig i det nordlige Kaukasus. En yderligere årsag til den militære indgriben i Tjetjenien var en række bombesprængninger i boligblokke i flere russiske byer, blandt andet Moskva, som blev tilskrevet ekstremistiske tjetjenske oprørere.

I februar 2000 havde russiske føderale styrker igen kontrol med Tjetjeniens hovedstad Grosnij. I foråret samme år erklærede den russiske præsident Vladimir Putin, at republikken igen var underlagt russisk føderalt styre. Samtidig afviste man fra russisk føderal side at imødekomme opfordringer fra den afsatte præsident Maskhadov om en forhandlingsløsning på konflikten. Derefter overtog Akhmad Kadyrov posten, først som guvernør, siden som præsident, direkte underlagt russiske føderale myndigheder. Alu Alkhanov efterfulgte i 2004 Kadyrov som præsident, efter at denne var blevet dræbt ved et bombeattentat, som er blevet tilskrevet tjetjenske oprørere.

Der har i den seneste tid fundet en relativ stabilisering sted af sikkerhedssituationen i den nordlige del af Tjetjenien.

Efter at de større kamphandlinger i Tjetjenien ophørte omkring 2000, har situationen fortsat været præget af hyppige mindre væbnede sammenstød mellem russiske føderale styrker og tjetjenske oprørere, primært i den sydlige del af Tjetjenien.

Bortset fra, at flere hundrede tjetjenske oprørere i juni 2004 trængte ind i naborepublikken Ingusjetien og i efterfølgende kampe dræbte adskillige lokale politifolk og civile, opererer oprørerne i dag tilsyneladende primært i mindre grupper efter en guerilla-taktik.

Siden starten af 1999 har ekstremistiske tjetjenske oprørere været involveret i flere terrorhandlinger udenfor Tjetjenien. Ifølge de russiske myndigheder er den russiske indsats i Tjetjenien et led i kampen imod international terrorisme, fordi tjetjenske oprørere ifølge de russiske myndigheder har forbindelser til al-Qaida.

Såvel den tidligere tjetjenske præsident Aslan Maskhadov som den tjetjenske oprørsleder Shamil Basajev har i flere år været efterlyst af de russiske myndigheder for terrorisme. Basajev har offentligt taget ansvaret for gidseltagningsaktionerne i Moskva og Beslan, mens Maskhadov tog afstand fra disse (se nedenfor). Aslan Maskhadov blev i marts 2005 dræbt i Tjetjenien i en operation gennemført af russiske specialstyrker. Maskhadov fastholdt til sin død, at hans regering har den legitime myndighed i Tjetjenien.

Ifølge internationale og russiske menneskerettighedsorganisationer har der siden 1999 fundet talrige overtrædelser af menneskerettighederne sted imod civile tjetjenere, som russiske og lokale tjetjenske myndigheder samt tjetjenske oprørere er ansvarlige for.¹

3.2 Den politiske og økonomiske situation

I 2000 etableredes føderalt styre igen i Tjetjenien. Repræsentanter for Aslan Maskhadov udenfor Den Russiske Føderation fastholder, at han har den legitime myndighed i Tjetjenien og har efter Maskhadovs død oplyst, at Abdul Khalim Sadulaev, tidligere formand for den tjetjenske sharia-domstol, er blevet udpeget som Maskhadovs efterfølger indtil en ny præsident kan vælges.² Ingen vestlige lande anerkender Tjetjenien som selvstændig nation.

Efter en periode, hvor Tjetjenien var underlagt direkte føderalt præsidentielt styre, blev en tjetjensk forfatning i 2003 vedtaget ved en folkeafstemning. Spørgsmålet om præsident- og parlamentsvalg blev afgjort ved samme afstemning. Den tjetjenske forfatning fastslår, at Tjetjenien er en del af Den Russiske Føderation, og at lovgivning vedtaget af det tjetjenske parlament ikke må være i modstrid med føderal lov eller den russiske føderale forfatning. Desuden kan den tjetjenske præsident afsættes og parlamentet opløses fra føderal side.³

Såvel den tidligere tjetjenske præsident Akhmad Kadyrov og den nuværende præsident Alu Alkhanov blev som præsidentkandidater officielt støttet af den føderale regering.

Der er planlagt parlamentsvalg i Tjetjenien til afholdelse i oktober 2005.

I foråret 2005 var der ifølge officielle russiske statistikker 334.000 arbejdsløse i Tjetjenien.⁴ Ministeriet for regional udvikling oplyste, at 75 procent af arbejdsstyrken i republikken er arbejdsløse.

---

¹ Indledningen er baseret på *The Europa World Yearbook*, London 2003 og diverser nyhedsmedier

² http://www.jamestown.org/publications_details.php?volume_id=409&issue_id=3265&article_id=2369430 og http://www.jamestown.org/email-to-friend.php?article_id=2369402

³ http://www.jamestown.org/publications_details.php?volume_id=13&issue_id=551&article_id=3920

⁴ http://www.jamestown.org/publications_details.php?volume_id=409&issue_id=3352&article_id=2369827

Flere kilder påpegede det store omfang af korruption i Tjetjenien. Europarådets menneskerettighedskommissær Gil-Robles, der besøgte Moskva i maj 2005, påpegede ligeledes dette forhold og konkluderede, at det har en meget negativ effekt på genopbygningsindsatsen.⁵

Ifølge den tjetjenske præsident Alu Alkhanov er kun 7,5 millioner rubler ud af i alt 65 millioner rubler afsat til genopbygning i Tjetjenien siden 2001, nået den tiltænkte målgruppe.⁶

---

⁵ <http://www.reliefweb.int/rw/RWB.NSF/db900SID/VBOL-6CRBW4?OpenDocument>

⁶ Rossiiskaia gazeta, 11. august 2004

4. Konfliktens parter

En lang række kilder oplyste samstemmende, at konflikten i Tjetjenien i dag omfatter tre primære aktører, nemlig de russiske føderale styrker og lokale tjetjenske sikkerhedsstyrker på den ene side og tjetjenske oprørere på den anden side.

4.1 Russiske føderale styrker

Flere kilder anslog, at de russiske styrker i Tjetjenien tæller omkring 80.000 mand. De russiske myndigheder har officielt henvist til et lignende antal.⁷ Moscow Helsinki Group oplyste, at de russiske styrker er sammensat af såvel regulære tropper som indenrigsministerielle sikkerhedsstyrker (OMON) og politi- og efterretningsenheder.

Ifølge en diplomatisk kilde (1) har antallet af russiske tropper i Tjetjenien været uændret de seneste år.

Moscow Helsinki Group og en diplomatisk kilde (2) gjorde opmærksom på, at de regulære russiske tropper i dag primært er professionelle soldater. Ifølge en diplomatisk kilde (2) sender den russiske hær fra og med 1. januar 2005 alene kontraktssoldater til Tjetjenien. Der kan dog i en overgangsperiode restere et vist antal værnepligtige russiske soldater i Tjetjenien.

Moscow Helsinki Group oplyste endvidere, at aflønning og bonusordninger for russiske styrker, som er tjenestegørende i Tjetjenien, betragtes som særdeles gode. Ifølge kilden er der i dag ingen mangel på frivillige tjenestegørende i Tjetjenien. Kilden tilføjede, at de russiske myndigheder i den seneste tid ligeledes har sendt et antal politiskoleelever til Tjetjenien. For disse personer er det økonomiske incitament til at melde sig til tjeneste i Tjetjenien betragteligt, da lønnen under uddannelse på politiskolerne i Rusland er meget lav.

Ifølge Moscow Helsinki Group bærer en meget stor del af de mænd, som befinder sig i Tjetjenien, uniform. Mange mænds uniform er ifølge kilden sammensat af forskellige uniformsdele i forskellige farver og/ eller camouflagemønster. Kilden påpegede, at stor set ingen uniformer, end ikke de russiske føderale styrkers, er forsynet med insignia eller andre kendemærker, der vidner om de pågældendes enhed eller opgave.

4.2 Tjetjenske sikkerhedsstyrker (Ramzan Kadyrov's styrker)⁸

Ramzan Kadyrov er søn af den tidligere tjetjenske præsident Akhmad Kadyrov, som blev dræbt ved et attentat i maj 2004. Ramzan Kadyrov er ifølge Human Rights Watch's seneste rapport formelt vice-premierminister i Tjetjenien og ansvarlig for de tjetjenske lovhåndhævende myndigheder, der formelt er underlagt føderal myndighed. Det fremgår af rapporten, at Kadyrov formelt alene leder det såkaldte "Speciel Regiment of Patrol Police", men at han i realiteten stadig råder over enheder fra den opløste præsidentielle sikkerhedstjeneste. Dertil kommer, at Kadyrov også vurderes reelt at

---

⁷ http://www.jamestown.org/edm/article.php?article_id=2369744

⁸ Mange kilder anvender betegnelsen "kadyrovskij" eller "kadyrovtsi" (omtrent: "kadyrov-folk") generelt om lokale tjetjenske sikkerhedsstyrker, eftersom de vurderer, at Ramzan Kadyrov i realiteten har kontrol med langt størstedelen af disse. I denne rapport anvendes udtrykket "Kadyrovs styrker" derfor, hvor kilderne har brugt et af disse udtryk.

kontrollere et stort antal af de 15.000 lokale tjetjenske politifolk, der formelt hører under det russiske indenrigsministerium.⁹

Ifølge Human Rights Watch udgør Ramzan Kadyrovs styrker således hovedparten af de lokale tjetjenske sikkerheds- og politistyrker, men påpeger, at der eksempelvis også eksisterer to tjetjenske enheder under sikkerhedsstyrkerne benævnt henholdsvis Vostok (under ledelse af Sulim Ymadaev) og Zapad (under ledelse af Siad-Magomed Kakiev).¹⁰

Moscow Helsinki Group oplyste ligeledes, at Kadyrov kontrollerer langt størstedelen af de tjetjenske sikkerhedsstyrker, men at der også eksisterer enheder, som ikke er under hans kontrol.

Memorial, Civic Assistance, Moscow Helsinki Group samt to diplomatiske kilder fastslog overfor delegationen, at lokale tjetjenske sikkerhedsstyrker under ledelse af Ramzan Kadyrov i dag spiller en væsentlig rolle i Tjetjenien. Kilderne oplyste endvidere, at Kadyrovs styrker er velorganiserede og velbevæbnede, og at disse i dag har stor handlefrihed i Tjetjenien.

Memorial, Civic Assistance og begge diplomatiske kilder vurderede, at det er en kombination af russiske føderale styrkers manglende evne og vilje til at styre Kadyrov, som medfører denne handlefrihed.

Ifølge Memorial, Civic Assistance og en diplomatisk kilde (1) er Kadyrovs styrker formelt under de russiske føderale styrkers overordnede myndighed, men i realiteten er de stort set udenfor kontrol.

Memorial tilføjede, at de russiske føderale styrkers generelt manglende kontrol med situationen i Tjetjenien øger Kadyrovs handlefrihed. Ifølge kilden erkender de lokale tjetjenske myndigheder, at de ikke kan forhindre Kadyrov i at udbygge sin magt. Dertil kommer, at de russiske føderale myndigheders manglende kontrol med Kadyrov demonstreres af den magt, som han allerede har tiltaget sig. Memorial og Civic Assistance var af den opfattelse, at Kadyrov i realiteten er mere magtfuld end den siddende præsident i Tjetjenien.

Ifølge Memorial omfatter Ramzan Kadyrovs styrker bl.a. oprørere, som har skiftet side i konflikten samt deciderede kriminelle elementer. Civic Assistance, Moscow Helsinki Group og en diplomatisk kilde (2) påpegede ligeledes, at der er et væsentligt antal frafaldne oprørere blandt Kadyrovs styrker. Civic Assistance og Moscow Helsinki Group vurderede, at de oprørere, som tilslutter sig Kadyrovs styrker, ikke er ideologisk motiverede, men snarere personer, der opfatter det at bære våben som en måde at overleve på. Ifølge Memorial finder nogle frafaldne oprørere tilsyneladende, at de er i mindre risiko fra de russiske føderale styrkers side, hvis de tilslutter sig Kadyrov.

En diplomatisk kilde (2) vurderede, at den magt, som Kadyrovs styrker i dag besidder primært er afhængig af personen Ramzan Kadyrov, og at hans folk i vid udstrækning har en stærk loyalitet overfor ham personligt.

---

⁹ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 3 og 10.

¹⁰ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.10

Ifølge kilderne ligger der forskellige motiver bag Ramzan Kadyrovs handlinger. Ifølge Civic Assistance er Kadyrovs styrker bl.a. involveret i decideret bekæmpelse af tjetjenske oprørsgrupper, og de anvender bortførelser af slægtninge til oprørere som pressionsmiddel til at få disse til at nedlægge våbnene. Ifølge kilden får oprørere, som går over til Kadyrov, med det samme deres våben tilbage. Kilden opfattede dette som en klar indikation på, at Kadyrov har en udstrakt handlefrihed i Tjetjenien på trods af, at hans styrker formelt er underlagt russiske føderale myndigheder.

Ifølge Memorial ønsker Kadyrov ved sin magtudøvelse at vise, at der ikke er behov for de russiske føderale styrker for at kontrollere situationen i Tjetjenien. Kadyrov forsøger på den måde at skabe sig en varig magtbase i republikken.

Civic Assistance vurderede, at Kadyrov i vid udstrækning handler for egen vindings skyld. Kilden var af den opfattelse, at Kadyrov har ambitioner om at blive præsident i Tjetjenien efter den siddende præsident Alu Alkhanov.

Ifølge Civic Assistance er Kadyrovs styrker også involveret i aktiviteter, der er uafhængige af kampen imod oprørerne. Kilden henviste til, at Kadyrov eksempelvis i januar 2005 med våbenmagt befriede sin søster, der var tilbageholdt af politiet i naborepublikken Dagestan, fordi hun rejste uden identifikationspapirer. Dertil kommer ifølge kilden tilfælde, hvor Kadyrov eller elementer, som indgår i hans styrker, anvender deres magt til at løse privatretlige konflikter til egen fordel. Kilden påpegede, at nogle tjetjenere ligefrem anmoder Kadyrov om assistance til at løse personlige konflikter.

4.3 Tjetjenske oprørere

Memorial, Civic Assistance og Moscow Helsinki Group oplyste, at det er meget vanskeligt at tilvejebringe oplysninger om de tjetjenske oprørsgrupper. Begge diplomatiske kilder havde samme opfattelse. Kilderne forklarede, at oprørerne siden omkring 2000 har været "under jorden" og primært har ført guerilla-krig. Oprørerne befinder sig primært i bjergene i den sydlige del af Tjetjenien, hvor det ikke er muligt at overvåge deres aktiviteter.

Moscow Helsinki Group oplyste, at det under 1. tjetjenske krig var relativt nemt at skaffe oplysninger om oprørerne, bl.a. fordi der eksisterede en egentlig front i konflikten, og at der også på oprørsside var talrige journalister, der rapporterede til diverse medier. I den nuværende konflikt er der ikke journalister eller andre observatører i den del af Tjetjenien, hvor oprørerne primært opererer. Dertil kommer, at mange kendte oprørsledere enten er blevet dræbt eller har forladt Tjetjenien, hvilket har gjort det sværere at skabe overblik over oprørernes aktiviteter.

Memorial pointerede, at organisationen primært fokuserer på de føderale og lokale myndigheder, idet disse netop i deres egenskab af myndigheder har et særligt ansvar.

Ingen af de konsulterede kilder havde oplysninger om antallet af aktive oprørere eller grupper. Moscow Helsinki Group oplyste, at der ifølge de føderale myndigheder er omkring 1.500 til 2.000 aktive oprørere i dag. Dette tal er ifølge kilden formentlig for lavt sat.

Flere kilder, herunder Moscow Helsinki Group, oplyste, at antallet af aktive oprørere varierer efter årstiden. Således er der typisk flere aktive oprørere i sommerperioden, mens flere tager tilbage til deres hjem, når vinteren begynder.

Ifølge Moscow Helsinki Group er der modstridende oplysninger om oprørernes kapacitet i dag. Ifølge kilden var tjetjenske oprøreres angreb på Ingusjetien i juni 2004 efter alt at dømme en velkoordineret aktion. På den anden siden ventede mange iagttagere, at Maskhadovs død i marts 2005 hurtigt ville medføre oprørsaktioner imod bl.a. Grosnij, men indtil videre er dette ikke forekommet. Dette fortolkes ifølge kilden af nogle iagttagere som udtryk for manglende kapacitet fra oprørernes side. Kilden betegnede generelt oprørerne som velorganiserede.

Ifølge Moscow Helsinki Group er der generelt snarere tale om et nordkaukasisk oprør end om et specifikt tjetjensk oprør. Kilden oplyste, at der findes personer fra såvel Ingusjetien, Karbardino-Balkarien og Dagestan blandt tjetjenske oprørere. Kilden oplyste, at mange unge mænd i alderen 16 til 18 år de seneste år har tilsluttet sig oprørerne og tilføjede, at "den almindelige oprører" næppe har noget specifikt politisk mål. Der er i vid udstrækning tale om traumatiserede unge, der har tilsluttet sig oprørerne af mangel på andre muligheder. Moscow Helsinki Group og en diplomatisk kilde (1) afviste, at oprørerne anvender børnesoldater.

Moscow Helsinki Group oplyste endvidere, at unge mænd i Tjetjenien groft sagt har valget mellem at melde sig til Ramzan Kadyrovs styrker eller at tilslutte sig oprørerne for at opnå en eller anden grad af beskyttelse. Ifølge kilden findes der ligefrem eksempler på familier, som lader en søn tilslutte sig oprørerne og en anden søn tilslutte sig Kadyrovs styrker for på den måde at sikre familien den bedst mulige beskyttelse imod overgreb og forsvindinger.

En diplomatisk kilde (1) oplyste, at nationalistiske grupperinger tidligere var i klar overvægt blandt oprørerne. Kilden vurderede, at islamiske kredse i dag har en større indflydelse end tidligere, men understregede, at der ikke er nogen bred støtte til "hellig krig" i den tjetjenske befolkning. Islamisk fundamentalisme er ifølge kilden ikke noget traditionelt stærkt træk i tjetjensk kultur. Ifølge en diplomatisk kilde (2) er der en stigende støtte til islamiske grupperinger i naborepublikkerne. Denne tendens er ifølge kilden mindre udpræget i Tjetjenien. Moscow Helsinki Group vurderede, at radikale islamiske fraktioner blandt oprørerne har haft en vis fremgang, særligt efter Maskhadovs død.

En diplomatisk kilde (1) oplyste, at oprørsgrupperne og Kadyrovs styrker har en vis forbindelse til hinanden forstået på den måde, at medlemmerne internt skifter side grupperne imellem. Hvorvidt en person i givet fald slutter sig til oprørerne eller til Kadyrovs styrker afhænger ofte af klantilhørsforhold og familierelationer. Det var kildens opfattelse, at kulturelle fænomener som eksempelvis blodhævn også kan have betydning for en persons eventuelle valg mellem Ramzan Kadyrov og oprørsgrupperne.

Memorial oplyste, at mange tidligere oprørere har tilsluttet sig Kadyrovs styrker og derved har opnået en form for straffrihed for deres tidligere handlinger.

Moscow Helsinki Group afviste, at oprørerne anvender tvangsrekruttering. Kilden vurderede, at dette ikke er nødvendigt og påpegede, at der er eksempler på, at mødre til meget unge mænd blandt oprørerne har fået lov at hente deres sønner hjem.

Ifølge en diplomatisk kilde (1) kan der forekomme et vist pres på unge mænd for at lade sig rekruttere til oprørerne.

4.3.1 Terroraktioner

Tjetjenske oprørsgrupper eller grupperinger relateret til disse har i flere tilfælde været involveret i terrorhandlinger i Rusland. Shamil Basajev har taget ansvaret for nogle af disse aktioner.

Blandt andet besatte bevæbnede tjetjenske oprørere i oktober 2002 et teater i Moskva og tog adskillige hundrede mennesker som gidsler. Gidseltagerne, der efter eget udsagn var en selvmordsgruppe, krævede, at de russiske styrker trak sig ud af Tjetjenien. Mere end hundrede mennesker, herunder gidseltagerne, blev dræbt i forbindelse med, at russiske styrker stormede bygningen.

Gidseltagningen på en skole i Beslan i den russiske republik Nord-Ossetien i september 2004 involverede også tjetjenere. Her blev flere hundrede mennesker, herunder mange børn, dræbt under en befrielsesaktion og efterfølgende bombeeksplosioner. Gidseltagerne krævede tilbagetrækning af de russiske styrker fra Tjetjenien.

Shamil Basajev har officielt taget ansvaret for begge ovennævnte gidseltagninger.

Basajev figurerer på FN's Sikkerhedsråds liste over personer, der tilhører eller har forbindelser til al-Qaida.

Tre grupperinger, der er relateret til tjetjenske oprørere, er opført på den USA's liste over "Other Terrorist Groups". Listen fremgår af rapporten *Patterns of Global Terrorism 2003* der udgives årligt af det amerikanske udenrigsministerium:¹¹

- Islamic International Peacekeeping Brigade, IIPB. Gruppen blev ifølge rapporten grundlagt i 1998 af Shamil Basajev. De angiveligt arabiske oprørsledere i Tjetjenien Ibn al-Khattab og Abu al-Walid har også været tilknyttet IIPB, der ifølge kilden udover tjetjenere består af arabere og andre udlændinge. Såvel al-Khattab som al-Walid er siden blevet dræbt i konflikten. Rapporten oplyser, at IIPB er en af tre grupper, som stod bag gidseltagningen i Dubrovka-teatret i Moskva i oktober 2002.
- Riyadus-Salikhin Reconnaissance and Sabotage Battalion of Chechen Martyrs, RSRBCM. Gruppen er grundlagt og ledes ifølge rapporten fortsat af Shamil Basajev, som tog ansvaret for gidseltagningen i Dubrovka-teatret i Moskva i oktober 2002.
- Special Purpose Islamic Regiment, SPIR. Gruppen blev ifølge rapporten grundlagt og ledet af Movzar Barajev og deltog ligeledes i gidseltagningen i Dubrovka-teatret i Moskva i oktober 2002.¹²

Disse tre grupperinger er ligeledes opført på FN's Sikkerhedsråds liste over personer, der tilhører eller har forbindelser til al-Qaida.

Hverken Basajev eller ovennævnte tre grupperinger figurerer på EU's liste over personer og grupperinger, der er omfattet af EU's "specific measures to combat terrorism".¹³

---

¹¹ US Department of State: *Patterns of Global Terrorism*, april 2004, appendix C.

¹² Movzar Barajev blev dræbt i forbindelse med gidseltagningen, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2363435.stm>.

¹³ http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_144/l_14420050608en00540058.pdf

5. Menneskerettighedssituationen i Tjetjenien

En lang række russiske og internationale organisationer, herunder UNHCR, Memorial, Amnesty International (AI), Human Rights Watch (HRW), International Helsinki Federation for Human Rights (IHF), Norwegian Refugee Council og Europarådet, har rapporteret, at der i vid udstrækning forekommer menneskerettighedskrænkelser i Tjetjenien såsom udenretslige henrettelser, tortur og vilkårlige arrestationer.¹⁴

AI, HRW og IHF og Memorial fremhæver i sine rapporter imidlertid "forsvindinger" som formentlig det mest omfattende menneskerettighedsproblem i Tjetjenien siden starten på 2. tjetjenske krig i 1999. Betegnelsen "forsvinding" dækker ofte over flere forskellige typer menneskerettighedskrænkelser, eksempelvis tortur og/eller udenretslige henrettelser.¹⁵

En forsvinding defineres af disse organisationer som en situation, hvor en civil person tilbageholdes af lovhåndhævende myndigheder og derefter "forsvinder", idet myndighederne afviser, at de pågældende er i myndighedernes varetægt. I nogle tilfælde dukker de forsvundne op igen i live, mens de i en række tilfælde aldrig dukker op igen eller findes dræbt.¹⁶

Ifølge disse kilder er såvel de russiske føderale styrker og lokale tjetjenske sikkerhedsstyrker som tjetjenske oprørere ansvarlige for overtrædelser af menneskerettighederne og overgreb imod civile, herunder forsvindinger. Ifølge både HRW's og IHF's seneste rapporter er russiske og internationale menneskerettighedsorganisationer imidlertid enige om, at russiske føderale styrker og/eller lokale tjetjenske sikkerhedsstyrker er ansvarlige for flertallet af forsvindinger.¹⁷

Den russiske ombudsmand Vladimir Lukin har offentligt udtalt, at alle hovedaktørerne i konflikten i Tjetjenien er ansvarlige for overtrædelser af menneskerettighederne.¹⁸

Human Rights Watch fremhæver, at Memorial, som opretholder en database over forsvindinger i Tjetjenien, har vurderet, at hyppigheden af forsvindinger ikke faldt i 2004.¹⁹

Ifølge en rapport fra Norwegian Refugee Council steg antallet af anmeldte forsvindinger i Tjetjenien markant i 2004.²⁰ Ifølge den tjetjenske præsident Alu Alkhanov faldt antallet imidlertid væsentligt i de første fem måneder af 2005.²¹

---

¹⁴ Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE): *The Human Rights Situation in Chechnya*, September 2004

¹⁵ Se bl.a. Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 5

¹⁶ FN's definition på en "enforced disappearance", som udtrykt i FN's Generalforsamlings resolution 47/133 af 18. december 1992, er følgende: "An enforced disappearance takes place when a person is taken into custody by state agents, and the authorities subsequently deny that the victim is in their custody or conceal the victim's whereabouts or fate in a way that places the victim beyond the protection of the law".

¹⁷ International Helsinki Federation for Human Rights: *Impunity: A Leading Force behind Continued Massive Violations in Chechnya*, maj 2005, s. 8 og Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 6

¹⁸ http://www.jamestown.org/print_friendly.php?volume_id=409&issue_id=3291&article_id=2369554

¹⁹ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.8

Den russiske ombudsmand Vladimir Lukin oplyste ifølge HRW i december 2004, at 1.700 personer blev registreret som forsvundet i Tjetjenien i 2004.²²

Vladimir Lukin understregede overfor delegationen vedrørende tjetjenske asylansøgere, at der kan være såvel politiske som økonomiske årsager til, at en person søger asyl. Lukin henviste til, at Tjetjenien er en del af Den Russiske Føderation og pointerede, at tjetjenske separatister frit kan deltage i det politiske liv i Tjetjenien. Det er således ikke nødvendigt at føre en væbnet kamp, som kan medføre kriminelle handlinger. Ifølge Lukin er det vanskeligt at skelne lovlig fra ulovlig separatist-aktivitet og vurdere, i hvilken grad der foregår samarbejde mellem lovlige og ulovlige grupperinger.

Ministeriet for regional udvikling karakteriserede situationen i Tjetjenien som en humanitær krise og ikke som en menneskerettighedskrise. Ifølge kilden er der ikke seriøse grunde til, at tjetjenere skulle ansøge om asyl i udlandet. Kilden udtrykte håb om, at russiske og internationale organisationer vil rette fokus mod arbejdet for at forbedre den sociale og økonomiske situation i Tjetjenien, da det er den væsentligste forudsætning for en stabilisering af regionen.

5.1 Forsvindinger - russiske føderale styrker

Ifølge Memorial, Civic Assistance, Moscow Helsinki Group samt begge diplomatiske kilder står de russiske føderale styrker i Tjetjenien fortsat bag menneskerettighedskrænkelser i Tjetjenien. Der er ifølge kilderne særligt tale om forsvindinger af civile tjetjenere, hvor de pågældende ofte udsættes for tortur og i nogle tilfælde udenretslig henrettelse (se ovenfor).

Ifølge den seneste Human Rights Watch-rapport viste efterforskning af 43 konkrete sager vedrørende forsvindinger, som organisationen gennemførte i Tjetjenien i februar 2005, at russiske føderale styrker i 1/3 af tilfældene stod bag.²³

Chechen Justice Initiative oplyste, at russiske føderale styrkers involvering i forsvindinger typisk bedømmes ud fra vidneudsagn. Vidner har eksempelvis i en række tilfælde henvist til, at bortførere talte russisk, havde russisk udseende og bar russiske uniformer og desuden, at de ankom i russiske militære køretøjer.

Ifølge Moscow Helsinki Group er pansrede mandskabsvogne anvendt i forbindelse med forsvindinger en stærk indikation på, at russiske føderale styrker har medvirket. Ifølge kilden er det alene russiske føderale styrker, som råder over pansrede mandskabsvogne. Der kan i den sammenhæng være tale om rent føderale aktioner eller aktioner med deltagelse af både tjetjenske sikkerhedsstyrker og russiske føderale styrker.

---

²⁰ Norwegian Refugee Council: *Whose Responsibility?, Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s.12

²¹ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.8 og http://www.jamestown.org/publications_details.php?volume_id=409&issue_id=3360&article_id=2369854

²² Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s 8

²³ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.9-10

Chechen Justice Initiative påpegede desuden, at mange forsvindinger har fundet sted om natten i områder kontrolleret af russiske føderale styrker. Det er ifølge kilden en yderligere indikation på, at disse har været involveret, eftersom der ofte er udgangsforbud og mange russiske kontrolposter på vejene i den russisk-kontrollerede del af Tjetjenien.

Human Rights Watch fremhæver, at russiske myndigheder, bl.a. den øverstbefalende for det russiske regionale operative hovedkvarter i Tjetjenien, ved flere lejligheder har erkendt, at russiske føderale styrker i en lang række tilfælde har stået bag forsvindinger i Tjetjenien.²⁴

Ifølge de russiske myndigheder står tjetjenske oprørere bag en stor del af de forsvindinger, som forekommer i Tjetjenien. Den tjetjenske præsident vurderede ved en pressekonference i juni 2005, at russiske føderale styrker alene står bag 5-10 procent af de forsvindinger, der forekommer i det nordlige Kaukasus generelt.²⁵

5.2 Forsvindinger - tjetjenske sikkerhedsstyrker (Ramzan Kadyrov's styrker)

Memorial, Civic Assistance, Moscow Helsinki Group samt begge diplomatiske kilder vurderede samstemmende, at Kadyrovs styrker står bag en stigende del af de overgreb, herunder særligt forsvindinger, som finder sted i Tjetjenien i dag. En diplomatisk kilde (2) vurderede, at Kadyrovs styrker formentlig i dag endog står bag flere overgreb i Tjetjenien end de russiske føderale styrker.

Ifølge Moscow Helsinki Group og en diplomatisk kilde (1) står Kadyrovs styrker i dag bag flertallet af forsvindinger i Tjetjenien.

En diplomatisk kilde (1) oplyste, at vurderingen af Kadyrovs styrkers involvering i forsvindinger bl.a. er baseret på vidneudsagn om gerningsmændenes sprog, udseende, påklædning og udrustning.

Human Rights Watch vurderer i ovennævnte rapport fra marts 2005, at den del af forsvindingerne i Tjetjenien, som myndighederne er ansvarlige for i stigende grad foretages af tjetjenske sikkerhedsstyrker. Tidligere var det ifølge kilden primært russiske føderale styrker, der var ansvarlige herfor.

Denne vurdering understøtter HRW med konkrete undersøgelser i de 43 konkrete forsvindingssager, som HRW gennemførte primo 2005 i Ingusjetien og Tjetjenien. HRW konkluderer på dette grundlag, at russiske føderale styrker i omkring 1/3 af sagerne stod bag forsvindingerne. I de øvrige 2/3 af tilfældene var det tjetjenske sikkerhedsstyrker, primært under Ramzan Kadyrovs kommando, der stod bag.²⁶

Ifølge Civic Assistance, Moscow Helsinki Group og en diplomatisk kilde (1) ser de russiske føderale myndigheder i øjeblikket formentlig en interesse i at lade Kadyrovs styrker operere forholdsvis frit. Ifølge Moscow Helsinki Group er dette et led i den "tjetjenisering" af konflikten, som de russiske føderale myndigheder har forsøgt at gennemføre i de seneste år. Dette vil ifølge

---

²⁴ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 12

²⁵ <http://www.moscowtimes.ru/stories/2005/06/07/015.html>

²⁶ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 9-10

kilden sige, at de føderale myndigheder bevidst overlader bekæmpelsen af oprørere til lokale tjetjenske sikkerhedsstyrker og derved søger at begrænse egne tab og tage afstand fra nogle af de metoder, som anvendes i konflikten.

En diplomatisk kilde (2) erklærede sig enig i denne udlægning.

Human Rights Watch påpegede ligeledes, at de russiske føderale myndigheder de seneste år har forsøgt at "tjetjenisere" konflikten.²⁷

Civic Assistance og Moscow Helsinki Group henviste til, at både russiske føderale styrker og tjetjenske sikkerhedsstyrker ifølge såkaldte "crime detection criteria" i Tjetjenien, modtager en økonomisk ydelse pr. oprører, som tilfangetages. Ifølge kilderne er der således et økonomisk incitament, der kan have indflydelse på de metoder, som anvendes i indsatsen imod oprørerne.

5.3 Forsvindinger - tjetjenske oprørere

Memorial oplyste, at organisationen ikke har specifikke oplysninger om eventuelle tilfælde, hvor oprørere står bag forsvindinger eller lignende overgreb.

Civic Assistance oplyste, at oprørere også foretager bortførelser i et vist omfang. Ifølge kilden er baggrunden oftest hævnmotiver eller udsigten til en løsesum. Kilden påpegede, at man i vurderingen af de tjetjenske oprørere bør skelne mellem "kombattanter" ("combatants"), terrorister og kriminelle ("bandits") og understregede, at konflikten er iblandet et væsentligt element af kriminalitet, personlige konflikter og klanfejder.

Alle organisationer, som delegationen konsulterede, understregede, at de tager afstand fra terrorhandlinger, herunder gidseltagninger og selvmordsbomber, som tjetjenske oprørere har været involveret i. Nogle af disse kilder og en diplomatisk kilde (1) var af den opfattelse, at oprørerne havde mistet den tjetjenske befolknings sympati og støtte efter gidseltagningen i Beslan, Nord-Ossetien.

De adspurgte kilder havde ikke kendskab til den eventuelle eksistens af illegale fængsler på oprørerside. Moscow Helsinki Group oplyste, at organisationen ikke havde hørt om russiske krigsfanger i forbindelse med 2. tjetjenske krig og vurderede, at oprørerne alene af logistiske årsager næppe tager fanger. Kilden oplyste, at organisationen har kendskab til et tilfælde, hvor oprørsstyrker tilsyneladende stod bag en bortførelse. Det var imidlertid umuligt at verificere sagen, eftersom organisationen ikke havde kilder til oplysninger om oprørerne. Dertil kommer, at ofret i den pågældende sag ikke turde afgive forklaring om bortførelserne.

Ifølge en rapport fra Norwegian Refugee Council er der også rapporter om, at tjetjenske oprørere har dræbt lokale tjetjenske embedsmænd og personer, der ikke deler deres politiske synspunkter.²⁸

---

²⁷ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 3

²⁸ Norwegian Refugee Council: *Whose Responsibility?, Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s.12

5.4 Ofre for forsvindinger

Chechen Justice Initiative og en diplomatisk kilde (1) oplyste, at mænd i den våbenføre alder erfaringsmæssigt er i risiko for at blive udsat for forsvindinger. Human Rights Watch konstaterer i sin seneste rapport, at de fleste ofre for forsvindinger i sager, som organisationen har undersøgt, var mænd i alderen 18-40 år. HRW vurderer, at der var tale om unge mænd, som myndighederne mistænkte for forbindelser til oprørerne eller for at besidde oplysninger om disse.²⁹

Memorial, Civic Assistance, Moscow Helsinki Group og en diplomatisk kilde (1) oplyste, at særligt familiemedlemmer til oprørere er i risiko for at "forsvinde".

Ifølge en diplomatisk kilde (1) forsvinder der også jævnligt kvinder, der – ofte grundløst – betragtes som potentielle oprørere. HRW påpeger i ovennævnte rapport ligeledes, at russiske føderale styrker og tjetjenske sikkerhedsstyrker i stigende grad bortfører kvinder og vurderer, at dette kan skyldes, at der har været flere tjetjenske kvinder blandt gerningsmændene bag nylige terrorhandlinger i Rusland.³⁰

Flere kilder henviste i den forbindelse til det formentlig mest velkendte eksempel på, at familiemedlemmer til oprørere er blevet kidnappet. Det drejer sig om otte familiemedlemmer til den tjetjenske oprørsleder og tidligere tjetjenske præsident Aslan Maskhadov, der blev bortført i Tjetjenien i december 2004.

Ifølge United Press International vurderede Memorial i januar 2005 overfor redaktionen på baggrund af udsagn fra vidner, som havde overværet bortførelserne, at de pågældende blev bortført af tjetjenske sikkerhedsstyrker under Ramzan Kadyrovs kommando og formentlig blev tilbageholdt i et uofficielt fængsel i Tsentoroi i det østlige Tjetjenien.³¹

Memorial og diverse nyhedsmedier meddelte i starten af juni 2005, at syv af otte familiemedlemmer til Maskhadov var blevet løsladt. Ifølge Memorial udtalte en af de løsladte, at de var blevet tilbageholdt et ukendt sted af personer, som talte tjetjensk. Ifølge den pågældende blev gidslerne ikke udsat for forhør eller tortur under tilbageholdelsen.³²

Aslan Maskhadov, der blev efterlyst af de russiske føderale myndigheder efter gidseltagningen i Beslan i september 2004, blev dræbt i Tjetjenien den 8. marts 2005 efter at være blevet lokaliseret af russiske føderale styrker.³³

---

²⁹ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 13

³⁰ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 13

³¹ <http://washingtontimes.com/upi-breaking/20050114-080248-5341r.htm>

³² Memorial, *Maskhadov Relatives Released 6 Months Later*, juni 2005.

³³ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4330039.stm> og <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/459302.stm>

5.5 Omfanget af forsvindinger

Ifølge Human Rights Watch har Memorial i en rapport fra 2004 anslået, at mellem 3.000 og 5.000 personer er forsvundet i Tjetjenien siden starten på den 2. tjetjenske krig i 1999.³⁴ Heroverfor står de officielle tal fra den russiske statsanklager, der i december 2005 oplyste, at 2.090 personer var forsvundet i Tjetjenien siden 1999.³⁵

Memorial anslog overfor delegationen, at omkring 3.500 personer er forsvundet i Tjetjenien siden 1999. Det officielle russiske tal for forsvundne personer er ifølge kilden omkring 2000, men efter kildens opfattelse er disse tal ikke retvisende.

Kilden tilføjede, at den har en database over forsvindinger i Tjetjenien. Denne database omfatter ikke alle forsvindinger, men alene de tilfælde, hvor pårørende til forsvundne personer har bedt Memorial om at undersøge sagen. Kilden understregede, at en anmeldt forsvinding efterforskes meget grundigt af organisationen, før den i givet fald registreres som en forsvinding i databasen.

I øjeblikket er omkring 1.000 forsvindinger ifølge Memorial registreret i databasen. Dertil kommer omkring 700 anmeldte forsvindinger, som Memorial i øjeblikket forsøger at verificere.

5.6 Filtreringslejre og uofficielle fængsler

Moscow Helsinki Group oplyste, at mange personer, der forsvinder, indsættes i illegale, uofficielle fængsler i Tjetjenien. Civic Assistance henviste til forlydender om, at sådanne fængsler eksisterer.

Ifølge Moscow Helsinki Group driver Kadyrovs styrker sådanne uofficielle fængsler. Kilden tilføjede, at gerningsmændene ofte anvender tortur for at få de bortførte til at afgive oplysninger om oprørerne. Og eftersom omkring 25 procent af de tjetjenske mænd på den ene eller anden måde har deltaget i 1. eller 2. tjetjenske krig, ved de fleste i en eller anden grad noget om oprørerne, og Kadyrovs styrker kan derfor skaffe megen information ad denne vej.

Ifølge Memorial eksisterer der et sådant uofficielt fængsel i Tsentoroi i Tjetjenien, som er Ramzan Kadyrovs hjemby. Desuden eksisterer der ifølge kilden et lignende uofficielt fængsel i Grosnij, som også drives af tjetjenske sikkerhedsstyrker.

Memorial påpegede desuden, at de russiske føderale styrker driver et uofficielt fængsel på en russisk militærbase ved landsbyen Khankala.

Generelt understregede kilden, at der foreligger meget få oplysninger om disse fængsler, eftersom personer, som har været tilbageholdt på sådanne steder, sjældent tør udtale sig om det.

Flere internationale menneskerettighedsorganisationer har løbende henvist til eksistensen af uofficielle fængsler i Tjetjenien.³⁶

---

³⁴ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.2

³⁵ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.7

³⁶ Institute for War and Peace Reporting: *Chechnya: New Methods, Same Old Abuses*, februar 2004, International Helsinki Federation for Human Rights: *Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment in Selected OSCE Participating States*, november 2003

5.7 Særligt udsatte grupper

Civic Assistance, Memorial og Moscow Helsinki Group vurderede, at der er flere kategorier af tjetjenere, der generelt er i risiko for at blive udsat for overgreb fra russiske føderale myndigheders eller tjetjenske sikkerhedsstyrkers side, herunder særligt forsvindinger. Det drejer sig især om familiemedlemmer til tjetjenske oprørere.

En anden kategori, som er i generel risiko, er ifølge Moscow Helsinki Group unge mænd fra omkring 15 år. Kilden henviste til, at unge mænd udgør hovedparten af de personer, som hidtil er forsvundet i Tjetjenien.

Ifølge Memorial og Civic Assistance forekommer det i stigende grad vilkårligt, hvem der bortføres eller anholdes af Kadyrovs styrker.

Moscow Helsinki Group, Memorial, Chechen Justice Initiative og en diplomatisk kilde (1) understregede desuden, at tjetjenere, som har en verserende sag ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), er i særlig risiko for overgreb. En diplomatisk kilde (1) oplyste, at to civile tjetjenere, som har anlagt sag ved denne domstol, for nylig er rapporteret forsvundet i Tjetjenien. Memorial henviste desuden til et tilfælde, hvor en civil tjetjener, der havde anlagt sag ved domstolen, efterfølgende var blevet forsøgt bestukket og siden truet på livet til at opgive sagen.

Memorial, Moscow Helsinki og Chechen Justice Initiative Group tilføjede, at også menneskerettighedsaktivister de seneste år i stigende grad udsættes for chikane og overgreb i Tjetjenien. Memorial tilføjede, at der også er eksempler på, at organisationens egne observatører har været udsat for chikane og trusler.

Amnesty International fremlagde i 2004 oplysninger om denne type chikane og overgreb. Ifølge AI er civile tjetjenere, som har anlagt sag ved EMD, i en række tilfælde blevet udsat for chikane og trusler, mens en ansøger eller nære familiemedlemmer i to tilfælde er blevet dræbt af soldater, der ifølge vidner tilhørte russiske føderale enheder.³⁷

Ifølge Chechen Justice Initiative forekommer det, at tjetjenere, der har indbragt sager for domstolene i forbindelse med forsvindinger af familiemedlemmer mv., bliver udsat for trusler.

---

³⁷ Amnesty International: *The Risk of Speaking Out: Attacks on Human Rights Defenders in the Context of the Conflict in Chechnya*, november 2004.

6. Beskyttelse mod og retsforfølgning af myndighedsstyrker

Moscow Helsinki Group, Civic Assistance og en diplomatisk kilde (1) vurderede, at civile tjetjenere vil have vanskeligt ved at finde beskyttelse imod overgreb fra Kadyrovs styrkers hos de russiske føderale myndigheder. Ifølge Civic Assistance og en diplomatisk kilde (1) har tjetjenere generelt stor modvilje imod at søge de russiske myndigheders beskyttelse imod Kadyrov. Officielt kan de russiske føderale styrker ifølge kilderne yde civile tjetjenere beskyttelse mod Kadyrovs styrker, som jo formelt er underlagt føderale myndigheder. I realiteten er dette imidlertid tvivlsomt. Civic Assistance tilføjede i denne sammenhæng, at der derimod er tjetjenere, som søger assistance hos Kadyrovs styrker i forbindelse med privatretlige konflikter (se også kapitel 4 vedr. konfliktens parter).

Ifølge en diplomatisk kilde (2) afhænger det af de lokale magtforhold, hos hvem civile tjetjenere vil søge beskyttelse imod overgreb. Dertil kommer ifølge kilden, at klanrelationer også har en betydning i den slags situationer.

6.1 Retsforfølgning

Adskillige kilder, herunder Memorial, Chechen Justice Initiative og en diplomatisk kilde (1), lagde vægt på, at der i meget vid udstrækning er straffrihed for russiske føderale styrker eller tjetjenske sikkerhedsstyrker, herunder Kadyrovs styrker, der har begået overgreb imod civile tjetjenere.

Ifølge Chechen Justice Initiative er stort set ingen medlemmer af de russiske føderale styrker endnu blevet dømt for overgreb imod civile tjetjenere på trods af et forholdsvist højt antal sager, hvor der er indledt efterforskning.

Ifølge kilden foretager den militære anklager i Tjetjenien, der har jurisdiktion i sager vedrørende militært personel, generelt ikke gennemgribende undersøgelser i de rejste sager. Kilden henviste til, at den militære anklager i sådanne sager ofte blot har udtalt, at anklagemyndigheden har undersøgt sagen og har fundet, at der foreligger tilstrækkelige beviser til at rejse en sag. Der er ifølge kilden også en del eksempler på frifindelser af de anklagede medlemmer af de russiske føderale styrker.

Kilden påpegede, at de tjetjenere, som anklages for kriminelle aktiviteter rettet imod de russiske føderale styrker, dømmes i en meget høj procentdel af tilfældene, hvorimod anklagede medlemmer af de russiske føderale styrker alene dømmes i en meget lav procentdel af tilfældene.

En diplomatisk kilde (1) oplyste, at der er faldet ganske få domme i sager imod russiske føderale styrker, som var anklaget for overgreb i forbindelse med konflikten i Tjetjenien. Ifølge kilden er der stort set ingen indsats fra myndighedernes side for at retsforfølge medlemmer af føderale russiske styrker, der er skyldige i overgreb imod civile tjetjenere.

Chechen Justice Initiative vurderede adspurgt, at det varierer, hvorvidt tjetjenske familier, der mistænker russiske føderale styrker for at stå bag forsvindingen af et familiemedlem, vil gå til domstolene i Tjetjenien. Ifølge kilden vil en sådan familie i et flertal af tilfældene alene gå til det lokale politi for at anmelde sagen eller søge en NGO om assistance.

Kilden oplyste endvidere, at der er tegn på mindre fremskridt indenfor retsvæsenet i Tjetjenien. Domstolene i Tjetjenien antager i stigende grad sager, hvor civile tjetjenere angiveligt er forsvundet i de russiske føderale eller lokale tjetjenske styrkers varetægt. Kilden påpegede også, at der på

efterforskningsniveau i dag kan spores en vis vilje til rent faktisk at forsøge at oplyse sager, hvor medlemmer af russiske føderale styrker er mistænkt for at have bortført civile tjetjenere. Ifølge kilden bremses efterforskningen imidlertid stadig ofte på højere niveau, hvis der er tegn på, at russiske føderale styrker eller lokale tjetjenske styrker har været involveret.

De russiske og tjetjenske myndigheder har de seneste år jævnligt offentliggjort statistisk materiale på området. Flere menneskerettighedsorganisationer har samtidig indgående beskæftiget sig med emnet. Senest har International Helsinki Federation for Human Rights og Human Rights Watch udgivet rapporter, der beskæftiger sig med problematikken.

Ifølge Human Rights Watch's rapport oplyste lokale tjetjenske myndigheder i februar 2005, at 1.814 sager vedrørende forsvindinger i Tjetjenien i perioden 1999-2005 var under efterforskning hos statsanklageren.

Ifølge rapporten oplyste den tjetjenske statsanklager i januar 2005, at ”syv medlemmer af lovindhævende myndigheder indenfor det sidste år er blevet fundet ansvarlige for lovovertrædelser relateret til forsvindinger”. Human Rights Watch-rapporten tilføjer, at der ikke blev fremlagt specifikke oplysninger om sagerne, og at det fortsat er uklart, hvorvidt de pågældende er blevet dømt for lovovertrædelserne.³⁸

Ifølge International Helsinki Federation for Human Rights fremlagde Memorial i 2004 tal vedrørende retsforfølgning af medlemmer af russiske føderale styrker i Tjetjenien, baseret på oplysninger fra den russiske ombudsmand Vladimir Lukin. Ifølge disse oplysninger var 84 medlemmer af russiske føderale styrker i Tjetjenien pr. august 2004 blevet dømt ved militære domstole. Af disse havde 29 personer fået en ubetinget fængselsdom.

Human Rights Watch (HRW) og International Helsinki Federation for Human Rights fremhæver i ovennævnte rapporter, at efterforskningen af sådanne sager ofte er meget mangelfuld, og at et meget stort antal sager aldrig fører til domfældelse. HRW fremhæver, at 1.469 ud af 1.783 sager vedrørende forsvindinger ifølge den russiske statsanklager for det sydlige føderale distrikt er blevet lukket. HRW finder, at de russiske myndigheder er opmærksomme på problematikken med straffrihed, idet de jævnligt offentliggør tal vedrørende forsvindinger og efterforskning i sager rejst i denne sammenhæng. Efter HRW's opfattelse er retsforfølgningen imidlertid på et langt fra tilstrækkeligt niveau.³⁹

International Helsinki Federation for Human Rights hæfter sig bl.a. ved, at domstolenes effektivitet hvad angår domfældelser i sager imod tjetjenske oprørere er markant højere end i sager imod medlemmer af russiske føderale eller tjetjenske styrker.⁴⁰

---

³⁸ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s.17

³⁹ Human Rights Watch: *Worse Than a War: Disappearances in Chechnya-a Crime Against Humanity*, marts 2005, s. 18.

⁴⁰ International Helsinki Federation for Human Rights: *Impunity: A Leading Force behind Continued Massive Violations in Chechnya*, maj 2005, s. 8.

7. Retsforfølgning af tjetjenske oprørere mv.

Efter genetableringen af føderalt styre i juni 2000 er civile domstole gradvist blevet indført i Tjetjenien.

Chechen Justice Initiative oplyste, at såvel en militær anklagemyndighed som en civil anklagemyndighed fungerer i Tjetjenien i dag. Der eksisterer byretter i flere byer, herunder Grosnij og en tjetjensk Højesteret, der fungerer som 2. instans, er placeret i Gudermes. Der skal ifølge kilden ansøges om 2. instans behandling. Der kan ansøges om eventuel 3. instansbehandling ved Den Russiske Føderations Højesteret.

Kilden oplyste endvidere, at den militære anklagemyndighed alene fører sager vedrørende lovovertrædelser begået af militært personel. Den civile anklagemyndighed fører sager vedrørende lovovertrædelser begået af civile. Dommere på 1. instansniveau udpeges af den lokale tjetjenske administration, hvorimod dommere på 2. instansniveau udpeges af de føderale myndigheder.

Chechen Justice Initiative vurderede retssikkerheden som mangelfuld. Kilden understregede, at denne vurdering var baseret på organisationens erfaringer med juridisk bistand i en række enkeltsager. Kilden forklarede, at der eksempelvis forekommer afslag på 2. instansbehandling uden forklaring og tilfælde, hvor en anklaget i det hele taget ikke får mulighed for at føre sin sag for domstolene. Ifølge kilden er dommerne i det tjetjenske retsvæsen dårligt uddannede. Det har blandt givet sig udtryk i domme, hvor præmisserne har begrænset sig til en enkelt sætning.

Ifølge kilden foretager den militære anklagemyndighed typisk ikke gennemgribende undersøgelser af klager over overgreb begået af militært personel.

Ifølge kilden er det langt fra udelukket, at der er skyldige blandt de dømte tjetjenere. Organisationens udgangspunkt er imidlertid, at også kriminelle har rettigheder, herunder retten til en retfærdig rettergang.

Kilden vurderede, at retssikkerheden er betydeligt dårligere i Tjetjenien end i den øvrige del af Den Russiske Føderation. Dette skyldes bl.a., at det er vanskeligt at skaffe kompetente personer til de forskellige arbejdsopgaver.

Civic Assistance, Moscow Helsinki Group og Chechen Justice Initiative oplyste, at der forekommer retssager efter straffeloven imod tjetjenere for at tilhøre eller støtte oprørere. Det er den civile anklagemyndighed, der fører disse sager. Civic Assistance påpegede, at der er mange eksempler på, at de føderale eller lokale myndigheder har retsforfulgt og dømt civile tjetjenere på falske anklager.

Kilderne understregede, at de ikke har mange oplysninger om denne problematik. Ifølge Chechen Justice Initiative skyldes det bl.a., at retssystemet er meget uigennemsigtigt, og at tjetjenere, som er blevet retsforfulgt, ikke ønsker at afgive forklaring.

Kilderne påpegede imidlertid, at russiske føderale myndigheder eller lokale myndigheder primært anvender udenretslige midler imod tjetjenere, som er mistænkt for at tilhøre eller at støtte oprørerne. Der kan i den sammenhæng være tale om eksempelvis forsvindinger, herunder tortur mv.

Moscow Helsinki Group oplyste, at der forekommer tilsigelser i forbindelse med sager imod civile tjetjenere. Kilden har set eksempler på sådanne, men kunne ikke udtale sig om i hvor vid udstrækning, det forekommer.

7.1 Amnesti

Civic Assistance, Moscow Helsinki Group, en diplomatisk kilde (2) og ombudsmanden for Den Russiske Føderation Vladimir Lukin bekræftede, at den seneste amnestilov for personer involveret i konflikten i Tjetjenien er udløbet.

En diplomatisk kilde (2) oplyste, at der tilsyneladende ofte gives uofficiel amnesti til tjetjenske oprørere. Dette er et meget væsentligt spørgsmål for den tjetjenske regering, som jævnligt offentliggør statistikker over oprørere, som har nedlagt deres våben. Kilden påpegede, at det er krav for at få amnesti, at man ikke har slået nogen ihjel.

Ombudsmanden oplyste, at det løbende er muligt for tjetjenske oprørere at nedlægge våbnene uden konsekvenser, hvis de pågældende ikke har begået kriminelle handlinger.

Ifølge Civic Assistance og Moscow Helsinki Group er amnesti ikke et væsentligt element i løsningen af konflikten i Tjetjenien. Civic Assistance oplyste, at der er mange eksempler på tjetjenske oprørere, der har fået amnesti og som siden er forsvundet. Moscow Helsinki Group havde samme opfattelse og vurderede, at tjetjenske oprørere, som har fået amnesti, ikke er udenfor risiko.

8. Sager indbragt for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Den 24. februar 2005 afsagde Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) dom i seks sager anlagt af tjetjenere mod Den Russiske Føderation.⁴¹

Alle sagerne vedrørte personer, hvis familiemedlemmer var blevet dræbt under russiske angreb i 1999 og 2000.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fandt, at Den Russiske Føderation i alle sager havde overtrådt artikel 2 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMK), idet de russiske myndigheder ikke havde foretaget en dybtgående og effektiv efterforskning af omstændighederne i forbindelse med de russiske angreb og dødsfaldene.

EMD fandt endvidere, at Den Russiske Føderation i tre af sagerne ikke havde overholdt sin forpligtelse til at beskytte de dræbte familiemedlemmers ret til livet.

Endelig fandt EMD, at Den Russiske Føderation i to af sagerne ligeledes havde overtrådt artikel 3 i EMK, idet de russiske myndigheder ikke havde formået at beskytte sagsøgernes pårørende imod tortur, samt at man ikke havde foretaget den nødvendige efterforskning eller de nødvendige undersøgelser af beskyldningerne om tortur.

---

⁴¹ Isayeva, Yusupova og Bazayuva mod Den Russiske Føderation, sags nr. 57947/00, 57948/00 og 57949/00, Isayeva mod Den Russiske Føderation, sagsnr. 57950/00 samt Khashiyev og Akyeva mod Den Russiske Føderation, sagsnr. 57942/00 og 57945/00

9. Interne flygtninge og internt flugtalternativ (IFA)

Tjetjenien og dens naborepublikker, især Ingusjetien og Dagestan, er på grund af konflikten i regionen det område i Rusland, hvor der lever flest internt fordrevne (IDP's).

FN definerer internt fordrevne som: "Persons or groups of persons who have been forced or obliged to flee or to leave their homes or places of habitual residence, in particular as a result of or in order to avoid the effects of armed conflict, situations of generalised violence, violation of human rights or natural or human-made disasters, and who have not crossed an internationally recognised State border".⁴²

Ifølge en rapport fra Norwegian Refugee Council, er der i foråret 2005 registreret 31.667 internt fordrevne i Ingusjetien, hvilket er en nedgang på 3.503 siden 31. december 2004.⁴³ Ifølge UNHCR var der 103.000 internt fordrevne i Ingusjetien i 2000.⁴⁴ OCHA oplyste, at omkring 200.000 tjetjenere i dag er fordrevet internt i Tjetjenien, hvoraf de fleste befinder sig i såkaldte TAC's ("temporary accommodation centres"). Befolkningstallet i Tjetjenien er mellem 800.000 og 1.000.000.⁴⁵ Omkring 20 procent af de internt fordrevne lever i lejre, hvorimod resten bor privat hos værtsfamilier, i forladte bygninger eller gamle togvogne under meget ringe hygiejniske forhold. Mange er helt afhængige af nødhjælp fra humanitære organisationer, heriblandt Dansk Flygtningehjælp.⁴⁶

9.1 Tilbagevenden til Tjetjenien

Efter at præsident Putin i 2000 erklærede føderal myndighed genindført i Tjetjenien, har det været et stærkt ønske hos de russiske myndigheder, at internt fordrevne vender tilbage til Tjetjenien. Humanitære organisationer har rapporteret om chikane i form af lukning for vand og elektricitet og tvangsmæssig forflyttelse.⁴⁷ UNHCR fastholder deres anbefaling fra oktober 2004 om ingen tvungen tilbagevenden af tjetjenere til Tjetjenien på grund af den generelle ustabilitet i området.⁴⁸

Ifølge OCHA er de ingusjetiske myndigheder parate til at give integrationsstatus til ca. 20.000 internt fordrevne, dog alene tjetjenere af russisk eller ingusjetisk herkomst.

---

⁴² UN 1998 *Guiding Principles on Internal Displacement*, indledning

⁴³ Norwegian Refugee Council: *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s. 17

⁴⁴ UNHCR *Paper on Asylum Seekers from the Russian Federation in the Context of the Situation In Chechnya*, februar 2003, s.4.

⁴⁵ Norwegian Refugee Council: *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s. 16

⁴⁶ <http://www.flygtning.dk/Baggrund.1081.0.html>

⁴⁷ S.A. Gannushkina: *On the Situation of Residents of Chechnya in the Russian Federation, June 2003-May 2004*, s. 26

⁴⁸ UNHCR: *Position regarding Asylum Seekers and Refugees from the Chechen Republic, Russian Federation*, October 2004, s. 3 og UNHCR: *Paper on Asylum Seekers from the Russian Federation in the context of the situation in Chechnya*, February 2003, s. 15-16

Russiske myndigheder og nationale og internationale organisationer var enige om, at den generelle sikkerhedssituation i Tjetjenien er relativt forbedret, idet åbne kamphandlinger ikke forekommer ofte. Som det fremgår ovenfor rapporteres der dog om hyppige episoder af forsvindinger og overgreb mod civilbefolkningen af russiske og internationale organisationer.

Internationale organisationer såsom UNHCR og OCHA har ingen tilstedeværelse i Tjetjenien på nuværende tidspunkt, da FN's sikkerhedsvurdering er fase 5 (evakuering). OCHA tilføjede, at der foretages otte missioner til området om måneden under væbnet beskyttelse. Ifølge UNHCR vil man på baggrund af konklusionerne fra en sikkerhedsmission til Tjetjenien i december 2004 højst sandsynligt henstille, at FN's sikkerhedsvurdering ændres til fase 4 i de nordlige områder af Tjetjenien. OCHA oplyste, at de russiske myndigheder ønsker, at OCHA åbner et kontor i Tjetjenien. Ifølge OCHA og UNHCR er der et behov for øget genopbygnings- og udviklingsassistance i Tjetjenien, hvor ni procent af de internt fordrevne befinder sig. Man afventer på nuværende tidspunkt beslutning om nedgradering af sikkerhedssituationen fra UNHCR's hovedkontor i Geneve.

Moscow Helsinki Group oplyste, at en vis genopbygning af hovedstaden er i gang, men processen er langsom og adgang til vand, elektricitet, varme og gas mangler i hovedparten af Tjetjenien. Præsident Putin udtalte i marts 2004 under et besøg i Grosnij: "...despite the fact that something is being done there, it looks horrifying..."⁴⁹

Ministeriet for regional udvikling forklarede, at genopbygningsprocessen i Tjetjenien omfatter mange forskellige initiativer. Ministeriets indsats fokuserer bl.a. på programmer, som sigter på at genopbygge sociale og økonomiske institutioner i republikken. Kilden understregede, at det er af afgørende betydning at fremme beskæftigelsen. Således arbejdes der bl.a. på at få højt kvalificeret arbejdskraft til at vende tilbage til Tjetjenien. Ministeriet administrerer også programmer, der skal fremme forståelse mellem etniske minoriteter i det nordlige Kaukasus, ligesom man i samarbejde med Ministeriet for økonomisk udvikling har iværksat initiativer, der skal fremme boligbyggeri og opbygning af uddannelsessystemet. Dertil kommer, at ministeriet også har iværksat et program, der sigter på at opbygge traditionelle sociale institutioner omkring eksempelvis klanledere mv.

Ministeriet for regional udvikling henviste også til muligheden for kompensationsudbetaling for mistet bolig og ejendom i forbindelse med konflikten i Tjetjenien. Ordningen blev underskrevet den 4. juli 2003 og er dateret den 7. august 2003.⁵⁰ Denne ordning er en opsamling og implementering af tidligere ordninger, der udbetaler støtte til ofre for begge tjetjenske krige, som har permanent ophold i Tjetjenien. Ordningen bliver administreret lokalt i Tjetjenien, men de føderale myndigheder i Moskva er økonomisk ansvarlige. Internationale organisationer har udtrykt en vis bekymring for, at ordningen bliver brugt til at lokke internt fordrevne i Ingusjetien tilbage til Tjetjenien.⁵¹ Ifølge Memorial og Civic Assistance bremses adgangen til udbetaling af kompensation ofte. Nogle ansøgere modtager ikke kompensationen til udbetaling med argumentet, at de ikke kan

---

⁴⁹ <http://newsfromrussia.com/main/2004/05/11/53858.html>

⁵⁰ RF Government Decree # 404: *On the procedure for implementation of compensation payments for lost housing and property of permanent residents of the Chechen Republic who were victimised as a result of the resolution of the crisis in the Chechen Republic*", 2003

⁵¹ UNHCR: *A Human Security Approach to the North Caucasus, An Informal Note*, april 2005

dokumentere permanent bopæl i Tjetjenien. Der er også eksempler på, at ofre har betalt op til 30-50 procent i bestikkelse, før pengene er kommet til udbetaling.⁵²

9.2 Registrering

Ifølge Moscow Helsinki Group, Memorial, Civic Assistance og UNHCR er internt flugt alternativ (IFA) ikke tilgængeligt for tjetjenere i Den Russiske Føderation. Ifølge kilderne medfører en restriktiv registreringsprocedure i Den Russiske Føderation samt generel modvilje mod og diskrimination og chikane af tjetjenere i Rusland udenfor Tjetjenien, at internt flugtalternativ ikke er muligt.

En diplomatisk kilde (1) oplyste, at der er vesteuropæiske lande, som anvender IFA som en mulighed i forhold til hele Den Russiske Føderation – dog på baggrund af en konkret og individuel vurdering af hver enkelt sag, hvor regionale og reelle forhold inddrages, da muligheden herfor veksler fra by til by, region til region.⁵³

Ifølge UNHCR vil der naturligvis være eksempler på tjetjenere, for hvem det lykkes at blive registreret andetsteds i Den Russiske Føderation end Tjetjenien. UNHCR mener imidlertid, at tjetjenere, på grund af forskellige restriktioner, generelt ikke er sikret retten til registrering i realiteten. Derfor er der ikke et frit valg og dermed et internt flugt alternativ.

Ifølge den russiske forfatnings § 27 har alle, som har lovligt ophold i Rusland, ret til frit at vælge opholdssted.⁵⁴ Ifølge en lokal juridisk kilde er undtagelser fra den grundlovssikrede bevægelsesfrihed begrænset til katastrofe- og ulykkesituationer. Det betyder, at bevægelsesfriheden ifølge forfatningen ikke kan begrænses af en borgers etnicitet eller nationalitet. Ifølge kilden betyder lovligt ophold registrering enten midlertidigt ("place of sojourn") eller permanent ("place of residence"). UNHCR fremhæver samme skelnen. Borgerne skal alene notificere de lokale myndigheder og ikke som før 1993 søge om tilladelse til ophold. Den lokale juridiske kilde tilføjede, at ophold og bopæl skal anmeldes til myndighederne indenfor tre arbejdsdage efter ankomst med henblik på registrering. En negativ afgørelse kan ankes.

Ifølge internationale og russiske kilder er denne ankemulighed imidlertid ikke tilgængelig i praksis, da mundtlig afslag gives arbitrært.⁵⁵

I praksis er retstilstanden vedrørende registrering noget uklar. Den føderale migrationstjeneste oplyste, at en forenkling af den administrative del af registreringssystemet er på vej. Ifølge en lokal juridisk kilde har større byer såsom Moskva og Skt. Petersborg egne retningslinier for

---

⁵² S.A. Gannushkina: *On the Situation of Residents of Chechnya in the Russian Federation*, June 2003-May 2004, s. 18 (15 procent til Moskva, 15 procent til de tjetjenske myndigheder, 10 procent til banken samt en mindre sum til diverse myndighedspersoner)

⁵³ Norwegian Refugee Council: *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s. 48 –51 (Beskriver uddybbende diverse organisationers samt europæiske landes holdning til IFA)

⁵⁴ The Constitution of the Russian Federation of 12 December 1993

⁵⁵ Norwegian Refugee Council: *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s. 20

implementering af registrering – bl.a. i form af adskillige undtagelser fra muligheden for registrering samt krav om personlig de-registrering af permanent opholdstilladelse i hjemområdet. Disse restriktive retningslinier er fundet grundlovsstridige af domstolene, men dette har ikke ændret praksis. Memorial oplyste, at tjetjenere har store problemer med registrering bl.a. på grund af manglende bopæl, da mange udlejere ikke tør udleje på grund af risiko for mistænkeliggørelse fra myndighedernes side om, at de støtter terrorisme.

Ifølge Memorial og Civic Assistance afspejler de russiske myndigheders holdning, at de ikke ønsker, at tjetjenere bosætter sig andre steder i føderationen end Tjetjenien.

Den føderale migrationstjeneste oplyste, at den strafferetlige sanktion for overtrædelse af reglerne om registrering er en bøde. En lokal juridisk kilde tilføjede, at beløbene steg betydeligt i oktober 2004.⁵⁶

Ifølge UNHCR, Memorial, Civic Assistance og Moscow Helsinki Group risikerer særligt personer af kaukasiske herkomst chikane og diskrimination i form af dokumentationskontrol og frihedsberøvelse. Memorial og Civic Assistance gjorde som eksempel på chikane opmærksom på episoder, hvor politiet tilsyneladende har fremsat anklager på falskt grundlag for eksempelvis narkotikasmugling mod tjetjenere mistænkt for terrorisme, når bevisbyrden derfor ikke har kunnet løftes.

Ministeriet for regional udvikling, Den føderale migrationstjeneste og en lokal juridisk kilde var enige om, at politiske og sociale rettigheder formelt ifølge den russiske lovgivning ikke kan nægtes med henvisning til manglende registrering.

Ifølge Memorial, Civic Assistance, Moscow Helsinki Group, UNHCR og en lokal juridisk kilde er adgangen til disse rettigheder i realiteten afhængig af registrering.

Begge diplomatiske kilder oplyste, at ophold og adgang til sociale rettigheder ikke nødvendigvis er afhængig af registrering, og at registrering altid er tilgængelig, hvis man har penge (bestikkelse). En diplomatisk kilde (2) påpegede, at 12.000.000 mennesker opholder sig et andet sted i Den Russiske Føderation end dér, hvor de oprindeligt er registreret. Af denne gruppe er alene 400.000 officielt registreret det pågældende sted. Moscow Helsinki Group var uenig i, at personer af tjetjenske herkomst ville kunne købe sig til registrering. Kilden fandt det meget tvivlsomt, om relevante myndighedspersoner ville "sælge" til tjetjenere.

Memorial, Civic Assistance, Moscow Helsinki Group og den diplomatisk kilde (1) udtalte, at manglende registrering ofte medfører chikane og manglende adgang til sociale rettigheder såsom uddannelse, lægehjælp etc., hvis der ikke er tale om nødstilfælde. Særligt ikke-russiske etniske grupper såsom tjetjenere har ringe mulighed for at opnå deres grundlovssikrede sociale rettigheder uden en registrering, som de i realiteten har meget vanskeligt ved at opnå. Memorial nævner i deres rapport fra 2004 adskillige individuelle sager, hvor tjetjenere er blevet nægtet adgang til sociale rettigheder.⁵⁷

---

⁵⁶ *On Amending the Administrative Code of the Russian Federation*, oktober 2004

⁵⁷ Se lignende sager på <http://www.refugee.memo.ru>

En konsekvens af manglende registrering er, at internt fordrevne af tjetjensk baggrund ingen mulighed har for at opnå ”forced migration status”. ”Forced migration status” er en form for registrering for internt fordrevne og beskrevet i artikel 1 (a) (1993 Law on Forced Migration): ”A citizen of the Russian Federation who was forced to leave his/her place of permanent residence due to violence committed against him/her or members of his/her family or persecution in other forms, or due to real danger of being subject to persecution for reasons of race, nationality, religion, language or membership of some particular social group or political opinion following hostile campaigns with regard to individual person or groups of persons, mass violation of public order.”

Ifølge en lokal juridisk kilde giver denne status adgang til sociale rettigheder såsom understøttelse, midlertidig bolig, gratis lægehjælp og medfører, at den pågældende ikke kan tvinges til at returnere til sit hjemområde. Den føderale migrationstjeneste oplyste, at personer som anerkendes som ”forced migrants” får et større økonomisk beløb end personer, som falder ind under kompensationsordningen. Pengene til ”forced migrants” administreres af migrationstjenesten, mens pengene til kompensation for ødelagt ejendom administreres af den tjetjenske regering.

Den føderale migrationstjeneste kunne ikke oplyse, i hvor stor udstrækning personer af tjetjensk herkomst har opnået denne status, men fastslog, at denne status alene kan tildeles personer, som ikke skal vende tilbage til deres hjemområde. De føderale myndigheder har skriftligt udtrykt, at de ikke mener, at etniske tjetjenere er berettiget til ”forced migration status”, da den igangværende konflikt i Tjetjenien ikke kan karakteriseres som en ”mass violation of public order”.⁵⁸ En lokal juridisk kilde udtalte, at alene et mindre antal har opnået denne status. Denne gruppe er udelukkende af etnisk russisk herkomst og er internt fordrevne fra 1. tjetjenske krig (1994-96). Denne observation understøttes af internationale og nationale kilder.⁵⁹

---

⁵⁸ Norwegian Refugee Council: *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s. 19

⁵⁹ Norwegian Refugee Council: *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*, maj 2005, s. 18-19 og UNHCR: *Paper on Asylum Seekers from the Russian Federation in the context of the situation in Chechnya*, February 2003, s. 9-11

10. Dokumenter

Der findes to typer pas i Den Russiske Føderation, indenrigspas og udenrigspas.

10.1 Indenrigspas

Indenrigspasset er ifølge de føderale regler det vigtigste identifikationsdokument i Den Russiske Føderation, mens udenrigspasset har samme funktion som f.eks. det danske nationalitetspas.⁶⁰

Alle borgere i føderationen over 14 år skal således være i besiddelse af et indenrigspas. Manglende besiddelse af et gyldigt indenrigspas straffes med bøde.

Indenrigspasset er ikke et rejsedokument.⁶¹ Passet udstedes af Indenrigsministeriets lokale bopælskontorer, hvor den pågældende er bopælsregistreret med det formål at registrere personens identitet, familieoplysninger samt stedet for permanent eller midlertidig bopæl. Et gyldigt indenrigspas er endvidere en betingelse for statsborgere i Den Russiske Føderations adgang til det sociale ydelsessystem, herunder indskrivning på skoler, hospitalsindlæggelser, udbetaling af social bistand mv.⁶²

Ifølge UNHCR har tjetjenere udenfor Tjetjenien meget svært ved at få udstedt pas.⁶³ I november 1999 udstedte det russiske indenrigsministerium angivelig en instruks, der forbød myndighederne at udstede nye eller forlænge gamle indenrigspas tilhørende personer af tjetjensk herkomst. Formålet med instruksen var angiveligt at forhindre terrorister fra Tjetjenien i at få udstedt officielle dokumenter.

Ifølge en Memorial-rapport fra 2002 blev dette forbud ophævet i foråret 2000 for så vidt angik udenrigspas.⁶⁴ Personer af tjetjensk herkomst kunne således i teorien få udstedt udenrigspas, der hvor de var registreret enten permanent eller midlertidigt. Få personer har dog ifølge Memorial fået udstedt et udenrigspas. Det skyldes ifølge kilden, at myndighedernes obligatoriske forespørgsel til lokale myndigheder i Tjetjenien om, hvorvidt personen kunne rejse til udlandet, oftest forblev ubesvaret.

Ifølge UNHCR oprettede det russiske indenrigsministerium i juni 2000 en mobil enhed, som udstedte midlertidige identifikationsdokumenter til personer af tjetjensk herkomst udenfor Tjetjenien. Der var tale om et lokalt identifikationsdokument i de tilfælde, hvor den pågældendes indenrigspas var gået tabt eller blevet ødelagt. Dokumenterne var gyldige i en periode på op til seks

---

⁶⁰ Instruction of the Russian Federation Government, No. 828 of 8 July 1997, *On approval of the regulations on the passport of the citizens of the Russian Federation, point 1.*

⁶¹ Dog kan statsborgere i Den Russiske Føderation rejse internt mellem SNG-landene, med undtagelse af Turkmenistan og Georgien, på deres indenrigspas, jf. *UNHCR paper on Asylum Seekers from the Russian Federation in the context of the situation in Chechnya*, februar 2003.

⁶² *UNHCR paper on Asylum Seekers from the Russian Federation in the context of the situation in Chechnya*, februar 2003.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Memorial Human Rights Center, *The Internally Displaced Persons from Chechnya in the Russian Federation*, 2002.

måneder. I denne periode havde indehaveren pligt til at få udstedt et nyt indenrigspas fra myndighederne det sted, hvor pågældende var permanent registreret.⁶⁵

I september 2000 overdrog den mobile enhed opgaven til Indenrigsministeriet i Ingusjetien, hvilket lettede situationen for mange tjetjenere bosat dér.⁶⁶

I 2001 blev en filial af det tjetjenske indenrigsministeriums paskontor oprettet i Ingusjetien og som følge af, at de administrative organer i Tjetjenien langsomt begyndte at fungere normalt igen i det første kvartal af 2001, bliver flere og flere indenrigspas i dag udstedt i Tjetjenien.

10.1.1 Betingelser for udstedelse

Ifølge oplysninger fra Den føderale migrationstjeneste stilles der krav om, at borgere i Den Russiske Føderation personligt henvender sig til de ansvarlige myndigheder på boligkontoret, hvor pågældende er registreret med en skriftlig ansøgning om at få udstedt eller udskiftet sit indenrigspas.⁶⁷

Ud over ansøgningsskemaet skal pågældende aflevere sin fødselsattest (hvis det er første gang pågældende skal have udstedt pas), to fotografier og en kvittering, som bekræfter at pasgebyret er betalt. Hvis man ønsker at udskifte sit indenrigspas, skal man endvidere aflevere sit gamle pas samt dokumentation for behovet for udskiftning af passet.

Ifølge Den føderale migrationstjeneste kan et indenrigspas udskiftes, hvis man er fyldt 20 eller 45 år og i forbindelse med navneændringer, ændring af fødselsdato og -sted eller kønsskifte. Det gælder også, hvis passet er ubrugeligt på grund af slid eller lignende, eller hvis passet indeholder fejlagtige eller upræcise oplysninger.

Dokumenterne bliver sammen med den skriftlige ansøgning indleveret til afdelingen for Indre Anliggender (politiet) af myndighederne på boligkontoret.

Ansøger vil få sit nye pas senest ti dage efter, at politimyndighederne har modtaget ansøgningen og den fornødne dokumentation.

Hvis man har mistet sit indenrigspas, må et nyt pas ikke udstedes senere end en måned efter ansøgningen. I særlige tilfælde kan denne frist forlænges med en måned. Når pågældende har anmeldt sit bortkomne pas, får vedkommende et midlertidigt identitetsbevis, som fratages pågældende i forbindelse med udstedelsen af det nye indenrigspas.

10.1.2 Oplysninger der fremgår af passet

Indenrigspasset indeholder som udgangspunkt indehaverens efternavn, fornavn, mellemnavn, køn, fødselsdato, fødselssted som dette er angivet i fødselsattest.

Endvidere kan indenrigspas indeholde oplysninger,

---

⁶⁵ UNHCR paper on Asylum Seekers from the Russian Federation in the context of the situation in Chechnya, februar 2003.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ www.fmsrf.ru

- om registrering af bopæl. Denne opdatering foretages af de ansvarlige registreringsmyndigheder.
- om militærtjeneste. Opdateringen foretages af myndighederne på rekrutteringskontoret og af politiet.
- om ægteskab og skilsmisse. Opdateringen foretages af myndighederne på kontoret for registrering af civilstatus og af politiet.
- om tidligere udstedte identifikationsdokumenter. Opdateringen foretages af politiet.

Indenrigspasset kan endvidere efter indehaverens eget ønske indeholde oplysninger om pågældendes blodtype og skatteidentitetsnummer.

Det er forbudt at indskrive andre oplysninger eller bemærkninger end ovenstående. Pas som indeholder andre oplysninger anses ifølge forskrifterne for ugyldige.⁶⁸

10.1.3 Gyldighed

Indenrigspas er gyldige i perioderne fra indehaveren er 14 år til denne fylder 20 år, fra indehaveren er 20 år til denne fylder 45 år, og fra indehaveren er 45 år og opefter. Den pågældende skal således som udgangspunkt have nyt pas, når vedkommende fylder 20 år og 45 år.

10.2 Udenrigspas

Udenrigspas bekræfter identiteten på Den Russiske Føderations statsborgere udenfor føderationens grænser.

Ifølge ovennævnte Memorial-rapport nægter de russiske myndigheder i dag at udstede udenrigspas til personer af tjetjensk herkomst. Ifølge rapporten er forklaringen herpå, at pasmyndighederne i Tjetjenien igen fungerer, hvorfor personer af tjetjensk herkomst, uanset registreringssted, kan henvises til at rejse til Tjetjenien og få udstedt pas.

Ifølge Memorial udgør dette en risiko. Ikke alene risikerer personer af tjetjensk herkomst at blive dræbt på grund af den usikre situation i Tjetjenien. De har heller ikke, særligt mændene, en reel mulighed for at rejse ind i Tjetjenien uden dokumenter. Såfremt de bliver standset ved et check-point uden dokumenter, risikerer de, ifølge Memorial, at blive tilbageholdt og sendt til en af detentionslejrene.

Ifølge UNHCR og en diplomatisk kilde (2) bliver udenrigspas udstedt af enten Indenrigsministeriet eller, under ganske særlige omstændigheder, af Udenrigsministeriet.

Ifølge en diplomatisk kilde (1) er udenrigspas udstedt af en af Indenrigsministeriets myndigheder mærket UVD efterfulgt af en trecifret talkode, der identificerer udstedelsesstedet. Udenrigspas udstedt af Udenrigsministeriet er mærket MID.

---

⁶⁸ Instruction of the Russian Federation Government, No. 828 of 8 July 1997, *On approval of the regulations on the passport of the citizens of the Russian Federation*

Kilden oplyste, at langt de fleste pas er udstedt af Indenrigsministeriet og er derfor mærket UVD. De to første tal, der efterfølger UVD angiver den by eller region, hvor passet er udstedt, mens det sidste tal angiver det udstedende paskontor.

Kilden oplyste adspurgt, at listen, der viser, hvilke tal, der dækker over hvilke regioner, byer og paskontorer er fortrolig og ikke udleveres af de russiske myndigheder. Kilden understregede, at dette gør ægthedsvurdering af russiske udenrigspas til en meget vanskelig procedure.

Kilden oplyste, at alle former for pas alene kan udstedes ved personligt fremmøde, ligesom passet skal underskrives under overværelse af den udstedende myndighed. Ifølge kilden foregår der dog en stadig større handel med pas. Et udenrigspas koster således ifølge kilden omkring 600 USD at få udstedt uden om de officielle kanaler. Sådanne pas er ægte i alle henseender og bliver også indført i pasregistret. Indehaveren får blot passet udstedt uden henvendelse til pasmyndighederne.

10.2.1 Betingelser for udstedelse

Ifølge Den føderale migrationstjeneste er reglerne for udstedelse af udenrigspas fastsat i loven.

Statsborgere i Den Russiske Føderation kan, når de er under 18 år, få udstedt udenrigspas efter ansøgning fra enten en forældremyndighedsindehaver eller en værge. Statsborgere over 18 år kan alene få udstedt udenrigspas efter personlig og skriftlig ansøgning.

Den pågældende skal udover et skriftligt ansøgningsskema aflevere sit indenrigspas og evt. tidligere udstedt udenrigspas. Endvidere skal fødselsattest og en tillægskupon, der bekræfter statsborgerskab (hvis personen ikke er fyldt 14 år) afleveres. Militærpersoner skal desuden fremlægge en tilladelse fra militære overordnede og mænd i alderen 18 til 27 år, som ikke har aftjent værnepligt eller alternativ tjeneste, skal fremlægge erklæring fra rekrutteringskontoret. Endelig skal børn i alderen mellem 14 og 18 år aflevere samtykkeerklæring om, at de vil følge deres forældre udenfor føderationen, såfremt passet udstedes med henblik på migration. Alle ansøgere skal aflevere en kvittering for passegebyr og fire fotografier.

Passet bliver udstedt af pasmyndighederne i bopælsområdet senest en måned efter modtagelsen af ansøgningen. Indgives ansøgningen til pasmyndighederne udenfor bopælsområdet, udstedes passet ikke senere end fire måneder efter modtagelsen af ansøgningen. Indgives ansøgningen til Den Russiske Føderations diplomatiske repræsentationer eller konsulater, udstedes passet ikke senere end tre måneder efter modtagelsen af ansøgningen.

10.2.2 Oplysninger der fremgår af passet

Udenrigspasset indeholder oplysninger om indehaverens efternavn, fornavn, og mellemnavn, statsborgerskab, køn, fødselsdato og sted i henhold til Indenrigspasset, oplysninger om passets udstedelsesdato og gyldighed, samt om den udstedende myndighed.

Herudover indeholder passet oplysninger,

- om visum til udlandet. Indskrives af relevante myndigheder
- om passering af statsgrænser. Opdateres af grænsemyndighederne
- om registrering på et konsulat eller om sletning fra konsulatets registre

Efter indehaverens eget ønske kan passet endvidere indeholde oplysninger om blodtype.

De udstedende myndigheder har endvidere ret til at tilføje tjenstlige notater i passet. Disse notater skal bekræftes ved en underskrift af en repræsentant fra myndigheden og stadfæstes med myndighedens stempel.

10.2.3 Gyldighed

Udenrigspas er gyldige i fem år.⁶⁹

---

⁶⁹De forgående tre afsnit er baseret på www.fmsrf.ru og Lov om reglerne for udrejse fra Den Russiske Føderation og indrejse i Den Russiske Føderation, lov nr. 114 af 15. september 1996, og Indenrigsministeriets ordre nr. 310 af 26. maj 1997 om godkendelse af vedtægter om udstedelsesregler af pas for statsborgere i Den Russiske Føderation til brug for udrejse af Den Russiske Føderation samt Indrejse i Den Russiske Føderation.